

ROLUL DESENULUI ÎN CONSILIEREA PREȘCOLARILOR

Prof. dr. Veronica Anton- CJRAE Vaslui
Prof. Gina Nane-Grădinița cu P.P. Nr. 17 Vaslui

În grădiniță consilierea preșcolarilor are la bază activitățile specifice vârstei: jocul, expresia plastică-desenul, povestea-povestirea, dialogul-comunicarea și interacțiunea cu copilul.

Pentru a utiliza în consilierea preșcolarilor expresia plastică- desenul, trebuie să conștientizăm mai întâi rolul desenului, semnificațiile expresiei plastice în manifestările dinamice ale personalității copiilor la diferite vârste. Avem în vedere elaborarea imaginilor mentale și criteriile de semnificație subiectivă pe care preșcolarii le atribuie formelor de desene.

Desenul, ca expresie a subiectivității redată în simbol poate constitui o cale de consiliere a copiilor abia după 4-5 ani, atunci când reprezentarea redată în desen dobândește intenții de simbolizare. Până la 3 ani expresia grafică este în stadiul de „măgălitură”, între 3 și 4 ani, desenul nu se articulează într-o semnificație subiectivă, ci redă forme disparate. (după, Anca Rozorea, Mihaela Sterian, Testul arborelui, Ed. Paideia, București, pagina 29).

După vârsta de 5 ani, regăsim în desenele copiilor o articulare a simbolurilor mentale, pe baza cărora putem interveni în consiliere, în principal cu două finalități:

A. Cunoașterea proiectivă prin desen;

B. Intervenția în dinamica relațională de grup, cu stimularea cooperării și a lucrului în echipă (desenul în grup);

Pentru noi este important să descifrăm universul simbolurilor din desenele fiecărui copil, printre care identificăm:

- Motive și acțiuni simbolice (nașterea unui frățior);
- Situații simbolice (în vacanță cu familia);
- Locuri simbolice (în parc, la locul de joacă);
- Eroi și personaje simbolice (omul-păianjen);
- Elemente simbolice (florile, copacii, inima);
- Stilizări simbolice (soarele, crucea);

(După, Constantin Ehăchescu, Psihologia activității patoplastice, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1977).

Caracteristicile elementelor elaborate frecvent de către copii ne dezvăluie aspectele proiective importante în simbolismul subiectiv. Temele pot fi solicitate de consilier („eu și familia mea”, „eu și prietenii mei”, „eu și jucăriile mele”), sau temele pot fi solicitate de educatoare (de exemplu, în cadrul concursului „Călătorii în lumea emoțiilor”); dar copiii își aleg cu bucurie propriile teme de desen și expresie plastică.

Câteva elemente comune pot fi descifrate în majoritatea desenelor, cum ar fi:

- Transparența liniilor este specifică vârstei;
- Nearticularea formelor, redarea dispartă a formelor, este specifică vârstelor mici sau slabei articulări cognitive (QD-redus);
de obicei, copiii care nu redau o articulare a formelor în desen, nu au nici o articulare a jocurilor, ceea ce semnifică nivelul de ne-articulare simbolică la nivel mental;
- Redarea figurii umane într-un colț, mica-minusculă corelează cu timiditatea, neîncrederea, teama, interdicția;
- Hașurările frecvente ale figurilor umane semnifică admonestări, frustrări, pedepsiri;
- Liniile tremurate și de slabă intensitate redau teama, nesiguranța, dependența;
- Liniile apăstate semnifică dinamism, forță impulsivă, încredere, slab autocontrol.

În conținutul desenelor, redarea figurii proprii pe teme „familie” și „prietenii” deslușim relația copilului, atașamentele, figurile dominante și conflictele..

De regulă tratăm cu intensă prudență simbolistica desenelor și integrăm informațiile astfel dobândite într-un tablou psihopedagogic amplu de cunoaștere în diverse situații. Dar informațiile obținute prin proiecțiile simbolice ale desenului nu pot fi dobândite în discuții, atunci când dialogul cu copiii apelează la autoapreciere, narațiune, descriere.

Utilizăm cu succes desenul în consilierea preșcolarilor pentru a stimula cooperarea în grup. Tehnicile „călătoria desenului” și „completarea desenului” sunt adaptări după metodele utilizate de educatoare, fie cu scop expresiv, fie cu scop de stimulare a educației sociale-emoționale.

A. „Călătoria desenului” - vizează stimularea cooperării în grup. Copiii sunt așezați circular la mese „se pot atinge, își pot vedea desenele. În pasul 1 fiecare se desenează pe sine în foaia sa; în pasul 2 se schimbă foile de la stânga la dreapta și se desenează pe sine, dar completează ceva la desenul primit. Călătoria desenului continuă până când fiecare copil este simbolizat în desen și fiecare a desenat ceea ce a dorit. Pe parcurs, ei își privesc desenele (în stânga și în dreapta), comentează, își precizează opțiunile. Consilierul supraveghează eventualele contradicții între copii, tentații de șicanare sau supărare. Climatul discuțiilor în timpul „călătoriei desenului” este unul pozitiv, de bucurie. Afișarea desenelor stimulează participarea la o nouă rundă de cooperare.

B „Completarea desenului” reunește copiii (5-6 copii) în jurul unui poster, pe care ei vor desena: sala noastră de clasă, parcul de joacă, povestea „Ridichea uriașă”, convenind, de comun acord, ce va desena fiecare, ce vor desena în pereche, cum vor coopera. Este important să redea în desen situații care au fost percepute, care le sunt familiare. Consilierul intervine puțin, prin întrebări de clarificare, dar nu prin sugestii. Copiii își motivează: „de ce fac așa”, „cum lucrez cu tine”, „ce facem împreună”.

Stabilim în grupul de cooperare: atât copiii care se joacă împreună, cât și copiii mai timizi, cu tendințe de a se marginaliza de grup, sau cu unele conflicte interpersonale anterioare; lucrând împreună, ei se redescoperă, se susțin și dobândesc încredere în sine și în celălalt.

Comentarea și aprecierea desenelor se realizează în manieră pozitivă, oferind un bun prilej de stimulare premială și bucurie.

Bibliografie:

- Curriculum pentru Învățământul Preșcolar, 2008;
- Dumitriu, I, Consiliere psihopedagogică, Polirom, Iași, 2008;
- Enăchescu, C. Psihologia activității patoplastice, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc. 1977
- Rozorea A. Testul arborelui, Editura Paidea, Buc. 2000.